

BONGERD ACTUEEL

Kerkstraat 7 – 5443 AA Haps

Nr. 5 Januari

schooljaar - 2018/2019

BELANGRIJKE DATA

Datum	Wat
9 januari	Luizencontrole
15 januari	15.00 – 16.00 Poetsmiddag in alle groepen
18 januari	Podiumkunsten (optredens groepen 1/2PP, 3C, 5JM, 7/8T)
23 januari	Start nationale voorleesweken (ontbijt op school)
23 januari	Thema avond relationele en seksuele vorming
8 februari	1 ^e rapport groepen 1/2 mee naar huis

NATIONALE VOORLEESWEEKEN

Op woensdag 23 januari starten de Nationale voorleesweken. We trappen af met een heus voorleesontbijt op school. Het is de bedoeling dat uw kind op deze dag, naast de gebruikelijke fruithap en lunchspullen zijn/haar ontbijt (eten en drinken) mee naar school brengt. Het ontbijten gebeurt op verschillende plekken in kleine groepen in de school. Tijdens het ontbijt wordt er voorgelezen. De groepen 7 en 8 coördineren de verschillende groepen.

Gedurende de voorleesweken lezen de kinderen uit de bovenbouwgroepen iedere dag voor aan een groepje kinderen uit de onderbouw. Daarnaast zullen ook ouders, opa's en oma's, collega's en gastlezers in diverse klassen gaan voorlezen. Dit vindt plaats tijdens de lunch van 12.00 uur tot 12.15 uur. U kunt zich hier nog altijd voor aanmelden bij de leerkracht van uw kind. Leuk voor de kinderen als u dat doet.

BOUW!

Lezen is van groot belang. In de vorige nieuwsbrief gaven we reeds een doorkijk op de activiteiten die hiervoor in de school zijn opgezet. De inzet van BOUW! was daar nog niet aan toegevoegd. In deze nieuwsbrief vertellen we ook hier graag iets meer over.

Bouw! is een preventief interventieprogramma waarmee mogelijke leesproblemen bij leerlingen in groep 2 t/m 4 effectief kunnen worden voorkomen. Wetenschappers van de Universiteit van Amsterdam hebben aangetoond dat de combinatie van gestructureerde computeroefeningen met gerichte ondersteuning van een tutor, zeer effectief is en kostenbesparend werkt. Op de Bongerd fungeren leerlingen van groep 8 een twee keer per week als tutor. Zij lezen dan samen met kinderen uit de groepen 2 t/m 4. Deze kinderen oefenen ook thuis twee keer per week samen met hun ouders. Op deze manier vormt het programma Bouw! een aanvulling op de materialen en methoden die op dit moment worden ingezet op onze school. We beogen door gerichte inzet van Bouw! leerlingen die minder makkelijk lezen, beter te laten worden.

Niet alle kinderen lezen met BOUW! Wanneer de leerkracht van uw kind in de onderbouw constateert dat de leesontwikkeling extra aandacht nodig heeft, zal in overleg met de IB-er besloten worden om wel of niet met Bouw! te starten. U wordt dan uitgenodigd voor een korte instructie, zodat u uw kind op de goede manier kunt begeleiden.

OP DE BONGERD NAAR SCHOOL

Wordt uw kind nog voor de zomervakantie 4 jaar?
En wilt u hem/haar graag op de Bongerd naar school laten gaan?
Heeft u nog geen kennismakingsafspraken gemaakt met Linda van Summeren?
Dan is het advies om dit eerdaags te doen. Voor een afspraak kunt u bellen naar 0485 315385, mailen naar info@debongerdhaps.nl of Linda op school aanschieten.

AANGEKONDIGDE STAKING 15 MAART

Een aantal onderwijsbonden riep afgelopen woensdag op tot een landelijke stakingsdag op 15 maart. Het is te vroeg om u al te informeren over de consequenties van deze oproep voor onze school, toch willen we u al wel vast op deze ontwikkeling attenderen en u daarmee in staat te stellen om, indien u daarvoor kiest, voorzorgsmaatregelen te treffen ten aanzien van de eventuele opvang van uw kind(eren).

WELKOM MARIJN JANSSEN

Wim Loeffen, leerkracht bewegonderwijs, is per 1 januari begonnen in een nieuwe baan. Wij wensen Wim daarin ontzettend veel plezier en bedanken hem voor de goede en vaak gave gymlessen op de dinsdagochtend. Inmiddels is ook bekend wie de lessen nu zal gaan verzorgen. Dat is Marijn Janssen. Marijn heeft nog voor de kerstvakantie kennis kunnen maken met de leerlingen. Sinds deze week staat zij, samen met het beweegteam, wekelijks in de Stappert. Wij wensen Marijn een fijne start toe en veel plezier. In onderstaand stukje stelt Marijn zich voor aan u.

Graag stel ik mijzelf voor: Mijn naam is Marijn Janssen, docent bewegingsonderwijs op basisscholen de Harlekijn, de Zevensprong, de Wingerd en de Bongerd. Ik ben snel na het behalen van mijn diploma begonnen op deze scholen. Ik ben 22 jaar en woon momenteel in het buurdorpje Sint Anthonis. Ik ben zelf natuurlijk ook een sportliefhebber: ik volleybal en beachvolleybal graag en ben daarnaast een groot PSV fan! Ik heb enorm veel zin om met de kinderen veel te bewegen en mijn enthousiasme en plezier in sport over te brengen!

Graag tot ziens!

VOORLEESWEDSTRIJD

Van 23 januari tot en met 22 februari worden op 7 locaties de gemeentelijke rondes van De Nationale Voorleeswedstrijd georganiseerd. Maar liefst 48 leerlingen van 48 verschillende basisscholen uit het Land van Cuijk en Maasduinen hebben op hun school de voorleeswedstrijd gewonnen. Tijdens de gemeentelijke ronde in Cuijk op **dinsdag 12 februari** zal onze kampioen, Fleur van der Cruisen uit groep 8, de Bongerd vertegenwoordigen en strijden om de titel 'beste voorlezer van de gemeente Cuijk'.

Fleur leest voor uit een zelf gekozen boek. De klas mag mee om aan te moedigen. Een deskundige jury zal de uiteindelijke winnaar selecteren. Best spannend dus. Mocht Fleur winnen (en daar gaan wij natuurlijk van uit 😊) dan wacht de vervolgronde en kan ze voorleeskampioen van Noord-Brabant of Limburg worden. Winst in de vervolgronde betekent plaatsing voor de groots opgezette landelijke finale op woensdag 22 mei 2019 in de schouwburg te Amstelveen.

THEMA AVOND

Eind maart is op de Bongerd de week van de Lentekriebels. Een week waarin relationele en seksuele vorming extra aandacht krijgen in alle groepen. In aanloop hiernaartoe organiseren we, samen met onze ketenpartners, een thema avond voor (groot)ouders. We zien u graag op 23 januari! Een Wilt u aanmelding via info@debongerdhaps.nl stellen we erg op prijs.

Aanvang: 19.30 uur

Eindtijd: 21.00 uur

(Inloop: 19.15 - 19.30 uur)

Locatie: Basisschool de Bongerd

Voor wie: (groot)ouders van de kinderen op de Bongerd, De Klimboom, Koetje Boe en/of K'nijntje.

Over relationele en seksuele vorming

Relaties en seksualiteit zijn belangrijke thema's. Kinderen ontdekken al vanaf jonge leeftijd hun eigen lichaam, ontwikkelen hun seksuele identiteit en ontdekken verschillen tussen jongens en meisjes. Kinderen hebben veel vragen over relaties en seksualiteit. Door al op jonge leeftijd te starten met seksuele en relationele vorming raken leerlingen vertrouwd met het thema. Ze krijgen hierdoor betrouwbare informatie, durven eerder vragen te stellen over seksualiteit, ontwikkelen waarden en normen, worden weerbaarder en leren respectvol met elkaar om te gaan.

KAPSTOKREKKEN

U heeft vast al wel gezien dat, in navolging van de kapstokken van groep 1/2 ook de kapstokken in de hal voorzien zijn van planken waar een tassen op geplaatst kunnen worden. We zijn erg blij met deze extra opbergruimte. Ronny Etten, heel erg bedankt voor het oppakken van deze klus. We zijn er erg blij mee.

NIEUW MEUBILAIR ÉN EXTRA CHROMEBOOKS

Nu de school is opgeknapt, is de tijd ook aangebroken om meubilair toe te voegen aan de centrale hal en de keuken om zo de transformatie compleet te maken. Het eerste (parse) meubel is al geleverd én direct spontaan in gebruik genomen door de kinderen. Binnenkort volgt er meer. Doel van het extra meubilair is het creëren van prettige leerplekken waarbij de kinderen de ruimte hebben om op verschillende manieren te leren.

We investeerden ook in 50 extra chromebooks. Zodra deze geleverd worden hebben de leerlingen van groep 5 t/m 8 allen hun eigen device waarop zij m.n. met Snappet, Blink! En nieuwsbegrip aan de slag kunnen gaan. Ook voor de groepen 3 en 4 komen er structureel een aantal chromebooks beschikbaar. Door aanschaf van de chromebooks vergroten we de flexibiliteit waarmee deze door de week door de leerlingen gebruikt kunnen worden en beperken we het tijdverlies dat gepaard gaat met afstemming van de onderlinge roosters en het heen en weer kruisen van de chromebookkast.

ARTIKEL WOORDENSCHAT, TIPS VOOR THUIS

Woordenschat is op het schoolrapport een van de onderdelen onder het kopje taal. Als uw kind achterblijft op woordenschat, zal het vaak ook achterblijven met het onderdeel begrijpend lezen. Als je onvoldoende begrijpt wat je leest, heeft dat gevolgen voor alle andere schoolvakken. Hieruit blijkt dat woordenschat heel erg belangrijk is. Het goede nieuws is dat u als ouder heel veel kunt bijdragen aan het ontwikkelen van een goede woordenschat. In dit artikel leest u waarom dat zo is, en hoe u zelf de woordenschat van uw kind kan verbeteren.

Woordenschatontwikkeling Tussen de 6 en 9 maanden begint de woordenschat zich te ontwikkelen. Uit onderzoek blijkt dat kinderen van 10 maanden tot 20 woorden begrijpen en kinderen van 13 maanden gemiddeld 50 woorden. Daarna gaat het hard: een maand later kennen ze gemiddeld 100 woorden en kinderen van 2,5 jaar kennen zo'n 600 woorden. Dit gaat allemaal om de passieve woordenschat, dat betekent woorden die kinderen wel begrijpen ook al gebruiken ze de woorden zelf nog niet.

Woordenschat groep 1 en 2 In groep 1 kent je kind zo'n 4000 woorden en in groep 2 bijna het dubbele. In groep 8 hoort je kind zo'n 24.000 woorden te kennen. Deze woorden leert je kind natuurlijk niet door lange lijsten met woorden te leren, zoals je een andere taal aanleert. De woorden van de moedertaal worden voor een groot deel buiten school geleerd. In het leven van alledag hebben de woorden gelijk een context, waardoor ze beter onthouden worden. Het maakt verschil of je kind bijvoorbeeld het woord pollepel leert door ermee in een pan te roeren, of door erover te lezen in een taalboek.

Daar zit het volgende probleem ook voor het woordenschatonderwijs op school. Een kind dat bijvoorbeeld opgroeit op een boerderij leert andere woorden dan een kind dat opgroeit in de stad. Groeit je kind op in een muzikaal gezin dan leert het weer andere woorden dan een kind met natuurliefhebbers en ga zo maar door. Dat maakt het lastig om op school voor iedereen zinnig woordenschatonderwijs te geven. Gelukkig worden er steeds meer online programma's ontwikkeld die eerst op zoek gaan naar de woorden die je kind niet kent, om die vervolgens aan te bieden op verschillende manieren. Maar ook thuis kun je veel doen om de woordenschat van je kind te vergroten. Hieronder lees je hoe.

Cito-toets woordenschat Er is veel discussie over de citotoets woordenschat, onder andere wegens het bovenstaande argument. Kinderen groeien op in verschillende omgevingen. Een kind uit Rotterdam zal meer woorden kennen die met de haven te maken hebben dan een kind uit Maastricht. Landelijke toetsen geven dan niet zoveel informatie.

Er is ook een limiet aan de woorden die kinderen op school in een taalmethode kunnen leren. Als je bedenkt dat een kind aan het eind van groep 8 zo'n 24000 woorden moet kennen, wordt duidelijk dat je dat niet alleen op school kan leren. Er zijn deskundigen die daarom van mening zijn dat de woordenschattoets niet meet wat er op school is geleerd, maar wat er in het leven van alledag aan woorden wordt opgepikt.

Hoe rijker jij dus de omgeving van je kind maakt, hoe groter de woordenschat wordt. Deze tips kunnen je hierbij helpen.

Woordenschat groep 3 en 4: Blijf voorlezen. In de boeken die kinderen in de onderbouw lezen, zullen nog niet zoveel onbekende woorden voorkomen. In deze fase is het dus belangrijk om ook te blijven voorlezen uit de wat moeilijkere boeken. Daarbij kun je zelf navragen of je kind de moeilijkere woorden begrepen heeft. Maar het is leuker en zinvoller als je een bepaald signaal afspreekt als er een woord voorkomt dat je kind niet kent, bijvoorbeeld in de handen klappen, met een belletje rinkelen of iets dergelijks.

Je kunt dit nog uitdagender maken door er af en toe een fantasiewoord doorheen te gooien of een woord in een andere taal te zeggen. Heeft je kind dit in de gaten (hoort het dus een woord dat het niet kent) dan krijgt het een punt. Zo niet, dan is het een punt voor jou. Op deze manier leer je je kind om zichzelf te monitoren: begrijp ik wel wat ik lees, ken ik alle woorden wel? Vooral jonge kinderen vinden het leuk als je een boek vaker voorleest.

Dit is ook goed voor de ontwikkeling van de woordenschat. Kinderen leren van herhaling. Benoem bij jonge kinderen alles wat je tegenkomt. Hoe specifiek, hoe beter. Een eik in plaats van een boom, en als je oversteeft doe je dat op een zebepad en steek je eerst het fietspad over, dan de rijbaan, en dan ben je aan de overkant.

Woordenschat groep 5 en 6 Ook als je kind al zelf veel boeken kan lezen, blijft het belangrijk om voor te lezen. Kinderen hebben de neiging om te kiezen voor boeken die makkelijk te lezen zijn, en die dicht bij hun eigen belevingswereld staan. Het voetballertje kiest voor boeken over voetballen, en het paardenmeisje voor boeken die zich op de manege afspelen. Dat is prima om een heleboel redenen, maar veel nieuwe woorden zullen ze hier niet uit leren. Als je voorleest, kun je kiezen voor boeken die in een ander land of een andere tijd spelen, waarbij misschien meer uitleg nodig is en waarvoor je kind iets meer zijn best moet doen.

- Koop een mooi schrift en schrijf er de nieuwe woorden in met uitleg.
- Zoek afbeeldingen op Google en plak ze erbij.
- Varieer zelf met woorden. Noem de stoel eens een fauteuil, en de stoep een trottoir. Ook hier kun je een spelletje van maken: bij de barones op visite. Hoe deftiger de woorden, hoe beter.
- Pas je taalgebruik sowieso niet teveel aan je kind aan. Je kind moet nog wel begrijpen wat je zegt, maar een beetje moeite mag het er wel voor doen.
- Als je kind gewoon voor zijn plezier een boek leest, zal het eerder geneigd zijn om onbekende woorden gewoon over te slaan, zolang het verhaal maar begrepen wordt. Als je je kind leert om moeilijke woorden niet over te slaan, maar gelijk op te zoeken of te vragen, snijdt het mes aan 2 kanten: je kind leest een leuk boek, en leert tegelijkertijd nieuwe woorden. Een aanrader om online een woord op te zoeken is het woordenboek van Muiswerk.

Woordenschat groep 7 en 8: denk aan songteksten. Oudere kinderen vinden het misschien niet leuk om een boek vaker te lezen, maar sommige vinden het wel leuk om versjes en gedichten vaker te lezen. Of bijvoorbeeld song- of rapteksten van hun favoriete artiest. Uit onderzoek blijkt dat nieuwe woorden blijven pas hangen als je ze 7 keer voorbij hebt zien komen. Laat ze woorden die ze niet kennen opzoeken via Google of in het online woordenboek van Muiswerk. Een woord blijft beter hangen als ze er een plaatje bij zoeken op Google afbeeldingen.

Door veel te lezen leer je veel woorden. Uit onderzoek blijkt dat je kind meer woorden leert als het informatieve teksten leest. Deze teksten leest het om iets te begrijpen, te gebruiken in een spreekbeurt of werkstuk enz. Daarom leert je kind ook veel van het kijken naar informatieve programma's voor kinderen, zoals het Jeugdjournaal en het Klokhuis. Kijk samen naar deze programma's, zodat je moeilijke woorden gelijk kunt uitleggen. Ga ook regelmatig naar verschillende soorten musea. Daar komt je kind weer in aanraking met andere woorden. Op school wordt vaak gewerkt met de kinderkrant Kidsweek. Je kunt daar ook een thuisabonnement op nemen. Maar ook een blad als de Tamtam van het Wereldnatuurfonds brengt je kind weer in aanraking met een andere categorie woorden.

Speel veel **woordspelletjes**:

- **Scrabbelen:** Kinderen kunnen vanaf groep 4 al scrabbelen. Spreek af dat ze altijd een woordenboek mogen gebruiken om te zien of een woord dat ze gevonden hebben wel bestaat. Maar ze mogen het pas neerleggen als ze zelf in hun eigen woorden kunnen uitleggen wat het is.
- **Stapelwoord:** dit is een variant op scrabbelen. De spelers mogen al **gelegde woorden** veranderen door één of meerdere van hun eigen letters op het woord te leggen. Zo kan **'leuk'** veranderen in luik, of leus, of deuk enz. Ook erg leuk voor beginnende lezers!
- **Woordenslang:** bijvoorbeeld: gewoon, **woning**, ingewikkeld, **wikkeldoek** enzovoorts. De eerste die geen aansluitend woord weet is af.
- Een **variantie** op dit spelletje is om allerlei woorden te bedenken waarin hetzelfde woord voorkomt. Bijvoorbeeld het woord – houd-. Houdbaar, vasthouden, onophoudelijk, behouden, onthouden, ophouden enz. Je kind leert hierdoor weer nieuwe woorden, maar gaat ook meer structuur in de taal ontdekken. Het zal in een onbekend woord eerder op zoek gaan naar een

deel wat het wél kent.

- **Welk woord hoort er niet bij:** bedenk steeds **3 woorden** die iets met elkaar te maken hebben, en één woord dat er niet bij hoort. De anderen moeten zeggen welk woord er niet bij hoort en waarom. Daarbij zijn meerdere antwoorden goed, als er maar een goede redenatie achter zit. Voorbeeld: *boom, stam, tak, kroon*. Boom hoort er niet bij omdat de andere woorden allemaal onderdelen zijn van een boom. Je kind zal misschien denken dat 'kroon' er niet bij hoort omdat het dat woord niet herkent als onderdeel van een boom, dus dat is niet goed (maar je kind heeft wel wat geleerd). Een ander voorbeeld: *fiets, auto, tram, taxi*: een fiets kan je kind zelf besturen maar de rest niet. Maar een tram heeft geen banden en de rest wel. Het woord **fiets** heeft ook 5 letters, en de rest vier. In een **tram** kunnen wel 100 mensen, maar in de rest niet. Als je kind een goede reden kan geven waarom een woord er niet bijhoort, heeft het een punt. Laat je kind ook zelf woordrijtjes bedenken. In andere rijtjes kunnen bijvoorbeeld 3 woorden staan die 2 betekenissen hebben, en eentje met maar één betekenis. Of 3 woorden die rijmen en de vierde niet. Je zult merken dat je steeds **creatiever** wordt in het bedenken. Het is ook leuk om de originele gedachten van je kind te ontdekken. Kinderen leggen vaak heel andere verbanden. Laat je kind vooral ook zelf rijtjes bedenken, en laat het daarbij een **kinderwoordenboek** gebruiken (bijvoorbeeld **Mijn Derde van Dale**, zie hieronder). Met dit spelletje leert je kind niet alleen nieuwe woorden, maar het leert ook **logischdenken, redeneren, verbanden leggen** enzovoorts. Dit zijn allemaal belangrijke voorwaarden voor het begrijpend lezen! Speel dit spelletje iedere dag een minuut of 10, tijdens het eten, in de auto of op de fiets.

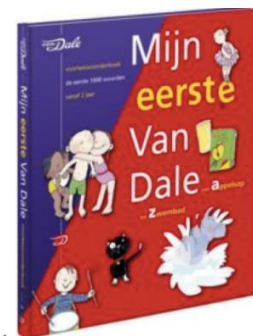
- **Speel '30 seconds'**. Misschien ken je dit populaire spel al. Het leuke is dat er nu een nieuwe versie van is uitgegeven, met alledaagse woorden. Dit spel is vooral erg leuk voor kinderen in de bovenbouw. Een gratis variant op dit spel is het **'spel met de hoed'**. Dit gaat zo: in **de eerste ronde** schrijft iedereen op 5 briefjes verschillende woorden die met een van te voren afgesproken thema te maken hebben, bijvoorbeeld vakantie.

Zorg dat je zelf dat je er wat **moeilijkere woorden** instopt. Alle briefjes gaan **dichtgevouwen** in een hoed. Twee groepen spelen tegen elkaar. Een van de teamleden mag een minuut lang proberen om zoveel mogelijk **woorden te laten raden** door het woord te omschrijven. Daarna is het andere team aan de beurt. Als alle briefjes op zijn, gaan ze terug in de hoed. In **de tweede ronde** mag je de woorden alleen uitbeelden, zonder te praten. In **de derde ronde** mag je per woord alleen één trefwoord noemen. Hier is het weer de herhaling waardoor kinderen de nieuwe woorden onthouden.

Bij al deze spelletjes is het belangrijk om veel uit te leggen. Schrijf de woorden die je kind niet kent weer in het woordenschrift, en probeer ze nog een paar keer te gebruiken als het zo uitkomt (zie je dat nest in de kroon van boom...). Gebruik ook tegenstellingen, meervouden, en geef synoniemen. Nog een belangrijke aanrader is de boekenserie *Mijn eerste, tweede en derde van Dale*. Deze boeken zijn een goed houvast als je de woordenschat van je kind wil uitbreiden.

- **Mijn eerste Van Dale** is een voorleeswoordenboek voor kinderen vanaf 2 jaar. Dit woordenboek bevat de eerste 1000 woorden die je kind moet kennen voordat het naar de basisschool gaat. De **betekenis** van de woorden wordt uitgelegd in **versjes en plaatjes**. In de inhoudsopgave worden de woorden ook per thema geordend. Zo kun je gemakkelijk alle verhaaltjes rond een bepaald thema vinden, bijvoorbeeld **verjaardag** als je kind bijna jarig is. Door een poosje met hetzelfde thema bezig te zijn, onthoudt je kind de nieuwe woorden beter, doordat ze in een soort netwerk worden opgeslagen in de hersenen.

- **Mijn Tweede van Dale** is een **(voorlees)woordenboek** voor kinderen vanaf 4 jaar. Er staan 1000 abstracte en voor kinderen moeilijk uit te leggen woorden in zoals verliefd, verdrietig, ademen, zich aanstellen. Per trefwoord worden gemiddeld 3 begrippen die met elkaar te maken

hebben, uitgelegd in voorleesverhaaltjes en geïllustreerd met een tekening. Achterin staan de woorden ook weer geordend per thema.

- **Mijn derde Van Dale** draait om woorden met dubbele betekenissen. In grappige en spannende verhaaltjes komen de **betekenisverschillen** van woorden naar voren. Die betekenissen worden ook nog eens verklaard in echte definitives. Mijn derde Van Dale is het allereerste echte **samenleeswoordenboek**. Lezen leer je door het veel te doen. En samen lezen is, zeker in het begin, leuker dan alleen. In ieder verhaaltje zijn zinnen opgenomen voor beginnende lezers. Die zijn afgedrukt in **een groter lettertype** en in een andere kleur. Net als bij de andere boeken van Van Dale staan de woorden achterin weer geordend per thema. Voordat je begint met het lezen van **een verhaaltje** kun je vragen aan je kind hoeveel betekenissen het weet van één van deze woorden. Daarmee prikkel je de nieuwsgierigheid, en blijven de andere betekenissen beter hangen als je **het bijbehorende verhaaltje** gelezen hebt. Ook hierbij kun je het beste **per thema** werken (bijvoorbeeld **beroepen**).

INTERESSANTE LEZINGEN BIJ BIBLIOPUS

Over opvoeduitdagingen bij kinderen en pubers

Drs. Agnes Brugman-Boezeman is medisch kinder- en jeugdpsycholoog/psychotherapeut, tevens docent, ruim 30 jaar werkzaam geweest op de Kinderafdeling Radboudziekenhuis, Nijmegen, komt in Boxmeer graag alles vertellen over slapen, gewicht en zindelijkheid bij kinderen en pubers. Agnes kan u ook doorverwijzen als u na de lezing nog meer informatie zoekt. De lezingen zijn op drie opeenvolgende maandagavonden.

21 januari. Ga nou toch gewoon slapen...!

We kennen het allemaal wel bij kinderen: Vaak huilen in bed, 's avonds, 's nachts i.p.v. doorslapen; niet naar bed durven, of wakker schieten van nachtmerries. Soms raak je er als ouder helemaal uitgeput van en wil je je kind achter het behang plakken! Niets doen, wel iets doen en wat dan? Zodat ieder rust krijgt? Vind je dat je puber wel heel laat gaat slapen en is die 's morgens niet uit bed te krijgen? Wat moet je met deze manieren van doen, vooral omdat hij toch niet luistert?

Maandag 4 februari, 19.30 uur Gezond en gezellig aan tafel

“Lust ik niet, vies”, steeds gehuil aan tafel, wel brood maar geen warm eten, wat kun je er als ouders toch mee als je voor je gevoel alles al geprobeerd hebt? Hoe was dat vroeger bij jezelf thuis, mocht je kiezen wat je wilde of moest je toch leren eten wat je niet lekker vond? Ook met eet- en drinkproblemen kunnen kinderen het hun ouders behoorlijk moeilijk maken. Bij pubers kan veelvuldig slecht eten een probleem worden. Aldoor “fast food”, wel op gewicht maar toch een slechte voedingstoestand? De vraag is hoe je kunt zorgen dat je kind voldoende binnen krijgt en gezonde dingen zoals groentes eet en het aan tafel prettig is?

Maandag 18 februari, 19.30 uur Poep en plas uitdagingen

Nog niet zindelijk zijn, bedplassen, of juist moeite hebben om ontlasting kwijt te raken, dus verstoppingsproblemen, daar praten we liever niet over. Schaamte speelt een grote rol. Maar zou jouw kind de enige zijn? En hoe zit dat zelfs bij pubers en volwassenen? Zindelijk maken kan lastig zijn, want mijn kind geeft het niet aan, zo zeggen sommige ouders.. Met behulp van de film “Baas over buik en broek” laat ik de stappen zien waarin het kind met zijn ouders leert om te durven uitscheiden en vervolgens ook zindelijk te worden. En wat bedplassen betreft, de vraag is op welke leeftijd je geleidelijk mag verwachten dat het kind 's nachts droog gaat worden; en wat je kunt doen om dat te bevorderen. Maandag 8 februari, 19.30 uur

De lezingen zijn in de bibliotheek van Boxmeer. Toegang per lezing: €2,50, inclusief koffie of thee. Aanmelden kan op www.biblioplus.nl bij activiteiten.